

Aplikacje prawnicze w pytaniach i odpowiedziach. Tom I

Wydanie 14.

Dowiedz się więcej na www.ksiegarnia.beck.pl

DZIAŁ I. PRAWO KONSTYTUCYJNE

Pojęcie prawa konstytucyjnego

Prawo konstytucyjne to całokształt norm prawnych dotyczących ustroju państw, czyli takich, których przedmiotem regulacji są podstawowe instytucje oraz zasady ustroju politycznego i społeczno-gospodarczego państwa.

Normy te określają:

- pozycję państwa w stosunkach zewnętrznych i wewnętrznych;
- podmiot władzy w państwie i formy jej sprawowania przez suwerena;
- status jednostki w państwie i przysługujące jej prawa oraz wolności, a także nałożone na nią obowiązki;
- zasady organizacji i funkcjonowania organów państwowych oraz relacje między nimi, a także zasady tworzenia prawa.

Zagadnienie 1. Rzeczpospolita

PYTANIE: Naród sprawuje władzę:

- A. przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio,
- B. przez swoich przedstawicieli,
- C. bezpośrednio.

Odp. A; art. 4 ust. 2 Konstytucji RP

Omówienie:

Dobro wspólne

Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli (art. 1 Konstytucji RP).

Podstawowe zasady ustroju RP

Konstytucja RP w przepisach Rozdziału I „Rzeczpospolita” formułuje podstawowe zasady ustrojowe.

KATALOG PODSTAWOWYCH ZASAD USTROJU RP	
ZASADA	TREŚĆ
1	2
DEMOKRATYCZNEGO PAŃSTWA PRAWNEGO (art. 2 Konstytucji RP)	Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

1	2
JEDNOLITOŚCI PAŃSTWA (art. 3 Konstytucji RP)	Rzeczpospolita Polska jest państwem jednolitym.
NIEPODLEGŁOŚCI I SUWERENNOŚCI (art. 5 Konstytucji RP)	Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.
PODZIAŁU WŁADZY (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP)	Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
SPOŁECZNEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ (art. 20 Konstytucji RP)	Spółeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.

Powszechny i równy dostęp do kultury

Rzeczpospolita Polska stwarza **warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury**, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
Rzeczpospolita Polska **udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą** w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (art. 6 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Działalność organów władzy publicznej

Organy władzy publicznej działają **na podstawie i w granicach prawa** (art. 7 Konstytucji RP).

Prawo międzynarodowe

Rzeczpospolita Polska **przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego** (art. 9 Konstytucji RP).

Wolność tworzenia i działania partii politycznych

Rzeczpospolita Polska **zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych**. Partie polityczne **zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości** obywateli polskich w celu wpływania **metodami demokratycznymi** na kształtowanie polityki państwa.
Finansowanie partii politycznych jest **jawne** (art. 11 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Zakaz tworzenia organizacji totalitarnych

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania **nazizmu, faszyzmu i komunizmu**, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa (art. 13 Konstytucji RP).

Zagadnienia partii politycznych reguluje szczegółowo **ustawa z 27.6.1997 r. o partiach politycznych**.

Objęcie regulacją prawną zagadnień związanych z powstaniem i działalnością partii politycznych nosi miano **instytucjonalizacji partii politycznych**.

Problematyce partii politycznych został poświęcony art. 11 Konstytucji RP, definiujący ich **pojęcie**, gwarantujący zasadę **wolności ich tworzenia i działania** oraz wprowadzający w ust. 2 **zasadę jawnego ich finansowania**.

Wolność tworzenia i działania związków zawodowych i innych organizacji

Rzeczpospolita Polska **zapewnia wolność tworzenia i działania:**

- 1) związków zawodowych,
- 2) organizacji społeczno-zawodowych rolników,
- 3) stowarzyszeń,
- 4) ruchów obywatelskich,
- 5) innych dobrowolnych zrzeszeń oraz
- 6) fundacji (art. 12 Konstytucji RP).

W celu ochrony praw pracowniczych wykształcił się szczególny rodzaj organizacji, a mianowicie związki zawodowe. Konstytucja RP podkreśla szczególną rolę związków zawodowych w realizacji zasady pluralizmu. Poza art. 12 Konstytucji RP, wolność zrzeszania się w związki zawodowe gwarantuje także art. 59 Konstytucji RP. Przepis ten wymienia prawo do rokowań, zawierania układów zbiorowych pracy, prawo do organizowania strajków pracowniczych i innych form protestu jako gwarancje realizacji celów związkowych.

Funkcjonowanie związków zawodowych regulują ustawy szczególne, a także umowy międzynarodowe. Podstawową rolę wśród umów międzynarodowych odgrywają konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy. Związki zawodowe nie podlegają przepisom ustawy z 7.4.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach.

Zgodnie z ustawą z 23.5.1991 r. o związkach zawodowych związek zawodowy jest **dobrowolną i samorządną organizacją ludzi pracy, powołaną do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych**. Związek zawodowy jest **niezależny** w swojej działalności statutowej od pracodawców, administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz od innych organizacji.

Wolność prasy

Rzeczpospolita Polska zapewnia **wolność prasy i innych środków społecznego przekazu** (art. 14 Konstytucji RP).

Wolność ta oznacza możliwość przekazywania i rozpowszechniania poglądów, informacji i idei za pomocą środków masowej komunikacji. Związana jest też z wolnością odbioru tych przekazów, informacji i idei. Państwo zobowiązane jest do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i eliminowania zagrożeń wolności prasy i środków społecznego przekazu.

Decentralizacja władzy publicznej

Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej **zapewnia decentralizację władzy publicznej**. Zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe i zapewniający jednostkom terytorialnym zdolność wykonywania zadań publicznych **określa ustawa** (art. 15 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Wymóg decentralizacji władzy publicznej polega na wprowadzeniu dla potrzeb zarządu państwowego okręgów terenowych z działającymi tam organami w celu przybliżenia zarządu publicznego do obywateli.

Wspólnota samorządowa

Ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi **z mocy prawa wspólnotę samorządową**.

Samorząd terytorialny uczestniczy **w sprawowaniu władzy publicznej**. Przysługującą mu w ramach ustaw istotną część zadań publicznych, samorząd wykonuje **w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność** (art. 16 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Samorządy zawodowe i inne samorządy

W drodze **ustawy** można tworzyć **samorządy zawodowe**, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

W drodze **ustawy** można tworzyć również **inne rodzaje samorządu**. Samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej (art. 17 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Ochrona małżeństwa, rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa

Małżeństwo jako związek **kobiety i mężczyzny**, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej (art. 18 Konstytucji RP).

Należy zwrócić uwagę, że przepis ten za małżeństwo uznaje „**związek kobiety i mężczyzny**”.

Opieka nad weteranami

Rzeczpospolita Polska **specjalną opieką otacza weteranów** walk o niepodległość, zwłaszcza inwalidów wojennych (art. 19 Konstytucji RP).

Ochrona własności i prawa dziedziczenia

Rzeczpospolita Polska **chroni własność i prawo dziedziczenia**.

Wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane **na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem** (art. 21 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Własność stanowi **podstawę ustroju gospodarczego Polski** i jest niezbędnym elementem jego funkcjonowania. Podkreśla to Konstytucja RP, wymieniając własność prywatną jako jedną z wartości fundamentalnych społecznej gospodarki rynkowej. Konstytucja RP nie definiuje pojęcia własności. Nie wprowadza także żadnych różnicowań ochrony własności ze względów przedmiotowych czy podmiotowych. Artykuł 21 Konstytucji RP nie precyzuje, o jakie formy i typy własności chodzi. Wskazuje to na wolę ustrojodawcy zagwarantowania ochrony **wszelkiej własności**. Postanowienia tego przepisu rozwinięte są w ustawach zwykłych, a zwłaszcza w Kodeksie cywilnym, który reguluje m.in. zasady dziedziczenia.

Wywłaszczeniu, zgodnie z tym przepisem, ma towarzyszyć **słuszne odszkodowanie**.

„Słuszne odszkodowanie” powinno być ekwiwalentem, tj. powinno dawać właścicielowi możliwość odtworzenia rzeczy, którą utracił.

Ograniczenie wolności działalności gospodarczej

Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze **ustawy** i tylko **ze względu na ważny interes publiczny** (art. 22 Konstytucji RP).

Gospodarstwo rodzinne

Artykuł 23 Konstytucji RP wprowadza zasadę, według której **podstawą ustroju rolnego państwa jest gospodarstwo rodzinne**, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że zasada ta nie narusza postanowień art. 21 i 22 Konstytucji RP, o których mowa powyżej.

Przyjęcie tego zapisu ma szczególny charakter. Oznacza bowiem, że w ramach ustroju społeczno-gospodarczego istnieje szczególny ustrój rolny, który opiera się na gospodarstwach rodzinnych. W odróżnieniu od regulacji art. 20 Konstytucji RP, przyjęto tu zatem kryterium podmiotowe – rodzina.

Ochrona pracy

Praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo sprawuje **nadzór nad warunkami wykonywania pracy** (art. 24 Konstytucji RP).

Równouprawnienie kościołów i innych związków wyznaniowych

Kościoły i inne związki wyznaniowe posiadają **równe** prawa. Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują **bezstronność** w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając **swobodę ich wyrażania w życiu publicznym**. Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane **na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności** każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim określają **umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy**. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi określają **ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami** (art. 25 ust. 1–5 Konstytucji RP).

Stosunek państwa z kościołem i związkami wyznaniowymi reguluje szczegółowo ustawa z 17.5.1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Ustawa ta deklaruje, że Rzeczpospolita Polska jest państwem świeckim i neutralnym w sprawach religii i przekonań. Kościoły i związki wyznaniowe w wykonywaniu swoich funkcji są niezależne od państwa.

W art. 25 ust. 5 Konstytucji RP ustawodawca przyjął **zasadę odrębnej ustawowej regulacji pozycji kościołów i innych związków wyznaniowych** działających na terenie Polski. W myśl tego przepisu ustawy regulujące pozycję kościołów i związków zawodowych uchwalane są na podstawie umów zawartych między ich przedstawicielami a Radą Ministrów. W stosunku do kościołów i związków zawodowych posiadających odrębny status ustawowy ustawę o gwarancjach wolności sumienia i wyznania stosuje się jedynie posiłkowo.

Odrębny charakter ma regulacja pozycji Kościoła katolickiego ze względu na **podmiotowość międzynarodową Stolicy Apostolskiej**. Z powyższego wynika przewidziane w art. 25 ust. 4 Konstytucji RP uregulowanie stosunków między Polską a Stolicą Apostolską, oprócz ustawy także w ratyfikowanej umowie międzynarodowej. Umowa ta, ratyfikowana przez Polskę,

określa przede wszystkim stosunki państwa polskiego ze Stolicą Apostolską i status Kościoła katolickiego w prawie wewnętrznym. Ma ona też bezpośrednie znaczenie dla osób wyznania katolickiego. Umowa ta, nazywana Konkordatem, ma też podwójne znaczenie dla polskiego systemu prawa. Z jednej strony, zawiera zobowiązania międzynarodowe państwa polskiego, których musi ono dotrzymać, z drugiej zaś, jest źródłem prawa krajowego, obowiązuje bezpośrednio, co oznacza, że jej postanowieniami jest związany ustawodawca, inne organy państwotwórcze i organy stosujące prawo.

Poza Konkordatem, pozycję Kościoła katolickiego w państwie określa przede wszystkim **ustawa z 17.5.1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej**. Ustawa ta konkretyzuje ogólne zasady dotyczące sprawowania kultu, nauczania religii, duszpasterstwa wojskowego i specjalistycznego, tzw. organizacji kościelnych, prowadzenia działalności charytatywnej, korzystania przez Kościół katolicki ze środków przekazu.

Normy dotyczące sytuacji prawnej kościołów i związków wyznaniowych rozsięte są także po wielu innych ustawach i dotyczą różnych spraw, m.in. z zakresu prawa podatkowego, celnego czy oświatowego.

Siły zbrojne

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą **ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium** oraz **zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic**. Siły Zbrojne zachowują **neutralność w sprawach politycznych** oraz podlegają **cywilnej i demokratycznej kontroli** (art. 26 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Język urzędowy

W Rzeczypospolitej Polskiej językiem urzędowym jest **język polski**. Przepis ten nie narusza praw mniejszości narodowych wynikających z ratyfikowanych umów międzynarodowych (art. 27 Konstytucji RP).

Godło

Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest **wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu** (art. 28 ust. 1 Konstytucji RP).

Barwy

Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są **kolory biały i czerwony** (art. 28 ust. 2 Konstytucji RP).

Hymn

Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest **Mazurek Dąbrowskiego** (art. 28 ust. 3 Konstytucji RP).

Ochrona prawna godła, barw i hymnu

Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają **ochronie prawnej**. Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa (art. 28 ust. 4 i 5 Konstytucji RP).

Stolica

Stolicą Rzeczypospolitej Polskiej jest **Warszawa** (art. 29 Konstytucji RP).

INNE PYTANIA Z TEGO ZAKRESU

Małżeństwo to:

- A. związek dwóch osób, bez względu na płeć,
- B. związek kobiety i mężczyzny,
- C. związek dwóch osób tej samej płci.

Odp. B; art. 18 Konstytucji RP

Wywłaszczenie jest:

- A. niedopuszczalne,
- B. dopuszczalne jedynie na podstawie orzeczenia sądu,
- C. dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

Odp. C; art. 21 ust. 2 Konstytucji RP

Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi:

- A. określają ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami,
- B. określają rozporządzenia wydawane przez Radę Ministrów,
- C. określają umowy zawarte przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami.

Odp. A; art. 25 ust. 5 Konstytucji RP

Rzeczpospolita jest dobrem wspólnym:

- A. wszystkich obywateli,
- B. całego narodu,
- C. społeczeństwa.

Odp. A; art. 1 Konstytucji RP

Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej działają:

- A. zgodnie z prawem,
- B. według prawa,
- C. na podstawie i w granicach prawa.

Odp. C; art. 7 Konstytucji RP

Przepisy Konstytucji RP stosuje się:

- A. pośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej,
- B. zawsze pośrednio,
- C. bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.

Odp. C; art. 8 ust. 2 Konstytucji RP

Władzę sądowniczą sprawują w Polsce:

- A. niezależne sądy,
- B. sądy wojskowe i cywilne oraz Sąd Najwyższy,
- C. sądy i trybunały.

Odp. C; art. 10 ust. 2 Konstytucji RP

Partie polityczne zrzeczają się na zasadzie:

- A. dobrowolności i równości obywateli polskich,
- B. dobrowolności i równości wszystkich osób posiadających pełnię praw publicznych,
- C. dobrowolności i równej odpowiedzialności wobec prawa obywateli polskich.

Odp. A; art. 11 Konstytucji RP

Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia:

- A. centralizację władzy publicznej,
- B. decentralizację władzy publicznej,
- C. transparentność władzy publicznej.

Odp. B; art. 15 ust. 1 Konstytucji RP

Wspólnotę samorządową stanowi z mocy prawa:

- A. ogół mieszkańców powiatu,
- B. ogół mieszkańców każdej gminy,
- C. ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego.

Odp. C; art. 16 ust. 1 Konstytucji RP

Zagadnienie 2. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela

PYTANIE: Obywatela polskiego:

- A. można wydalic z kraju,
 - B. można wydalic z kraju i zakazać mu powrotu do kraju,
 - C. nie można wydalic z kraju, ani zakazać mu powrotu do kraju.
-

Odp. C; art. 52 ust. 4 Konstytucji RP

Omówienie:

ZASADY OGÓLNE	TREŚĆ
1	2
NIENARUSZALNOŚCI I POSZANOWANIA GODNOŚCI LUDZKIEJ (art. 30 Konstytucji RP)	Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.
WOLNOŚCIOWEGO STATUSU JEDNOSTKI (art. 31 Konstytucji RP)	Wolność człowieka podlega ochronie prawnej. Każdy jest zobowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są

Zagadnienie 2. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela

1	2
	konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.
RÓWNOŚCI WOBEC PRAWA (art. 32 i 33 Konstytucji RP)	Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.
PRAWA DO OBYWATELSTWA I OCHRONY OBYWATELI ZA GRANICĄ (art. 34 i 36 Konstytucji RP)	Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi. Inne przypadki nabycia obywatelstwa polskiego określa ustawa. Obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba że sam się go zrzeknie. Podczas pobytu za granicą obywatel polski ma prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej.
OCHRONY MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH (art. 35 Konstytucji RP)	Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.
OCHRONY APATRYDÓW (art. 37 Konstytucji RP)	Kto znajduje się pod władzą RP, korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji RP. Wyjątki od tej zasady, odnoszące się do cudzoziemców, określa ustawa.

WOLNOŚCI I PRAWA OSOBISTE	TREŚĆ
1	2
PRAWO OCHRONY ŻYCIA (art. 38 Konstytucji RP)	Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia.
ZAKAZ EKSPERYMENTÓW NAUKOWYCH BEZ ZGODY PACJENTA (art. 39 Konstytucji RP)	Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody.

1	2
<p>ZAKAZ TORTUR, OKRUTNEGO, NIELUDZKIEGO I PONIŻAJĄCEGO TRAKTOWANIA (art. 40 Konstytucji RP)</p>	<p>Nikt nie może być poddany torturom, okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.</p>
<p>NIETYKALNOŚĆ OSOBISTA I WOLNOŚĆ OSOBISTA (art. 41 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.</p> <p>Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądownego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.</p> <p>Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.</p> <p>Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.</p> <p>Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.</p>
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA ZA POPEŁNIENIE CZYNU ZABRONIONEGO POD GROŻBĄ KARY PRZEZ USTAWĘ OBOWIĄZUJĄCĄ W CZASIE JEGO POPEŁNIENIA (art. 42 ust. 1 Konstytucji RP)</p>	<p>Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Zasada ta nie stoi na przeszkodzie ukaraniu za czyn, który w czasie jego popełnienia stanowił przestępstwo w myśl prawa międzynarodowego.</p>
<p>PRAWO DO OBRONY W POSTĘPOWANIU KARNYM (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu.</p>
<p>ZASADA DOMNIEMANIA NIEWINNOŚCI (art. 42 ust. 3 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.</p>
<p>PRAWO DO RZETELNEGO SĄDU I ZASADA JAWNOŚCI POSTĘPOWANIA (art. 45 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy, bez nieuzasadnionej zwłoki, przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.</p> <p>Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie.</p>
<p>DOPUSZCZALNOŚĆ PRZEPADKU RZECZY TYLKO W PRZYPADKACH WSKAZANYCH W USTAWIE, NA PODSTAWIE PRAWOMOCNEGO ORZECZENIA SĄDU (art. 46 Konstytucji RP)</p>	<p>Przepadek rzeczy może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.</p>

1	2
<p>OCHRONA PRAWNA ŻYCIA PRYWATNEGO, RODZINNEGO, CZCI I DOBREGO IMIENIA ORAZ PRAWO DO DECYDOWANIA O SWOIM ŻYCIU OSOBISTYM (art. 47 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.</p>
<p>OCHRONA RODZINY I ŻYCIA RODZINNEGO (art. 48 Konstytucji RP)</p>	<p>Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.</p>
<p>WOLNOŚĆ I OCHRONA TAJEMNICY KOMUNIKOWANIA SIĘ (art. 49 Konstytucji RP)</p>	<p>Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie oraz w sposób w niej określony.</p>
<p>PRAWO DO NIENARUSZALNOŚCI MIESZKANIA (art. 50 Konstytucji RP)</p>	<p>Zapewnia się nienaruszalność mieszkania. Przeszukanie mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.</p>
<p>PRAWO DO ZACHOWANIA TAJEMNICY INFORMACJI (art. 51 Konstytucji RP)</p>	<p>Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa. Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa.</p>
<p>WOLNOŚĆ PORUSZANIA SIĘ I WYBORU MIEJSCA ZAMIESZKANIA (art. 52 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Każdy może swobodnie opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wolności, o których mowa powyżej, mogą podlegać ograniczeniom określonym w ustawie. Obywatela polskiego nie można wydalic z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju. Osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe.</p>

1	2
<p>WOLNOŚĆ SUMIENIA I RELIGII (art. 53 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii.</p> <p>Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.</p> <p>Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.</p> <p>Religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób.</p> <p>Wolność uzewnętrzniania religii może być ograniczona jedynie w drodze ustawy, i tylko wtedy, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności lub wolności i praw innych osób.</p> <p>Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych.</p> <p>Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.</p>
<p>WOLNOŚĆ WYRAŻANIA SWOICH POGŁĄDÓW ORAZ POZYSKIWANIA I ROZPOWSZECHNIANIA INFORMACJI (art. 54 Konstytucji RP)</p>	<p>Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.</p> <p>Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane. Ustawa może wprowadzić obowiązek uprzedniego uzyskania koncesji na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej.</p>
<p>WARUNKOWA DOPUSZCZALNOŚĆ EKSTRADYCYJ (art. 55 Konstytucji RP)</p>	<p>Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana, z wyjątkiem przypadków określonych poniżej.</p> <p>Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku.

1	2
	<p>Nie wymaga spełnienia warunków określonych powyżej ekstradycja mająca nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji. Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.</p> <p>W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.</p>
<p>PRAWO DO AZYLU (art. 56 Konstytucji RP)</p>	<p>Cudzoziemcy mogą korzystać z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie.</p> <p>Cudzoziemcowi, który w Rzeczypospolitej Polskiej poszukuje ochrony przed prześladowaniem, może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.</p>

EKSTRADYCJA

Pojęcie ekstradycji

Ekstradycja przestępców stanowi podstawową formę współdziałania państw w zwalczaniu przestępczości. Polega na wydaniu podejrzanego lub przestępcy państwu, któremu przysługuje w stosunku do tej osoby jurysdykcja karna, w celu osądzenia lub wykonania już orzeczonej kary.

Wniosek o ekstradycję

Wydanie podejrzanego lub przestępcy następuje na wniosek. Z wnioskiem o ekstradycję występuje państwo:

- 1) w którym popełniono przestępstwo lub
- 2) na obszarze którego skutki takiego przestępstwa się rozciągają albo
- 3) którego obywatelem jest sprawca czynu przestępczego.

Każde państwo podejmuje indywidualnie decyzję o wydaniu lub decyzję o odmowie wydania przestępcy, kierując się swoim prawem wewnętrznym oraz zobowiązaniami wynikającymi z tzw. umów ekstradycyjnych. Nie ma ogólnej normy, która nakazywałaby wydanie przestępcy. Państwo, pod którego władztwem znajduje się dana osoba, może samo dokonać penalizacji lub wydać tę osobę na żądanie ekstradycyjne obcemu państwu. Kraje takie musi jednak łączyć stosowna umowa ekstradycyjna. Wniosek o ekstradycję jest rozpatrywany przy zachowaniu ukształtowanych przez praktykę prawnych zasad ekstradycyjnych.

Zasady ekstradycyjne

Pomimo braku powszechnie obowiązujących regulacji w sprawie ekstradycji, państwa podjęły próbę sformułowania pewnych zasad dotyczących wydania podejrzanego lub przestępcy państwu sprawującemu nad nim jurysdykcję karną:

- 1) nie wydaje się **przestępców politycznych**, którym przysługuje **prawo azylu**; nie dotyczy to jednak:
 - a) zbrodniarzy wojennych,

- b) ludobójców oraz
- c) zbrodniarzy przeciwko ludzkości,
- 2) **nie wydaje się własnych obywateli**, nawet w przypadku gdy jest to ich wielorakie obywatelstwo;
- 3) **czyn, który stanowi podstawę wniosku o ekstradycję, jest przestępstwem w obu państwach – żądającym i wydającym. Jest to tzw. zasada identyczności;**
- 4) **po wydaniu przestępcy państwo wnioskujące może go sądzić wyłącznie za czyny będące podstawą żądania ekstradycyjnego;**
- 5) **nie wydaje się osób, wobec których w kraju wydającym nastąpiło przedawnienie ścigania, karalności.** Nie dotyczy to jednak ciężkich zbrodni, takich jak zbrodnie przeciwko ludzkości lub zbrodnie wojenne.

Państwa mogą ustanowić w dwustronnych umowach dodatkowe zasady i warunki wydania, a także określić organ rozstrzygający zasadność wniosku ekstradycyjnego.

Ekstradycja w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

Przepisy prawa polskiego znajdują zastosowanie tylko w przypadku, gdy postanowienia traktatu, którego Polska jest stroną, nie stanowią inaczej.

Zgodnie z art. 2 i 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka **niedopuszczalne** jest wydanie osoby do państwa, w którym może być ona:

- 1) **skazana na karę śmierci,**
- 2) **poddana torturom,**
- 3) **poddana nieludzkiemu traktowaniu,**
- 4) **poddana poniżającemu traktowaniu lub karaniu.**

Europejski Nakaz Aresztowania

Europejski Nakaz Aresztowania (ENA) to **decyzja sądowa** wydana przez państwo członkowskie Unii Europejskiej w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego.

Jest to pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający **zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń** w sprawach karnych (także orzeczeń skazujących) w stosunkach między państwami członkowskimi UE. Stanowi tym samym podstawę unijnej współpracy sądowej.

Na poziomie wspólnotowym instytucja ta regulowana jest przepisami **decyzji ramowej 2002/584/WSiSW** z 13.6.2002 r. w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania i procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi, która weszła w życie w stosunku do Polski 1.1.2004 r. (Dz.Urz. UE L 190/2002, s. 1–20, wyd. specjalne rozdz. 19, t. 6, s. 34–51).

Decyzja w sprawie ekstradycji

Decyzję o wydaniu lub odmowie wydania przestępcy podejmuje **Prokurator Generalny**, po uprzednim wyrażeniu pozytywnej opinii w przedmiocie dopuszczalności ekstradycji przez **sąd**. Przy wydawaniu decyzji ma obowiązek kierować się przepisami traktatów, których Polska jest stroną, przepisami prawa wewnętrznego, a także zobowiązaniami wynikającymi z umów ekstradycyjnych.

EKSTRADYCJA W POLSKIEJ KONSTYTUCJI

EKSTRADYCJA W KONSTYTUCJI RP	
DO 7.11.2006 r.*	PO WPROWADZENIU POPRAWKI
<p>Art. 55</p> <p>Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana.</p> <p>Zakazana jest ekstradycja osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych.</p> <p>W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.</p>	<p>Art. 55</p> <p>Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 i 3.</p> <p>Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku. <p>Nie wymaga spełnienia warunków określonych powyżej w pkt 1 i 2 ekstradycja mająca nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji.</p> <p>Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.</p> <p>W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.</p>

* W dniu 8.9.2006 r. Sejm uchwalił **ustawę o zmianie Konstytucji RP**, nadając tym samym nowe brzmienie jej art. 55. Ustawa ta ogłoszona została 7.11.2006 r. i stosownie do jej art. 2 z tą datą weszła w życie.

WOLNOŚCI I PRAWA POLITYCZNE

WOLNOŚCI I PRAWA POLITYCZNE	TREŚĆ
1	2
WOLNOŚĆ ZGROMADZEŃ (art. 57 Konstytucji RP)	Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich. Ograniczenie tej wolności może określać ustawa.
WOLNOŚĆ ZRZESZANIA SIĘ (art. 58 Konstytucji RP)	Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się. Zakazane są zrzeszenia, których cel lub działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą. O odmowie rejestracji lub zakazie działania takiego zrzeszenia orzeka sąd. Ustawa określa rodzaje zrzeszeń podlegających sądowej rejestracji, tryb tej rejestracji oraz formy nadzoru nad tymi zrzeszeniami.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl